

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: koolieelse lasteasutuse õpetaja

Eveli Lattik

TARTU LINNA JA TARTU MAAKONNA WALDORF-PEDAGOOGIKAT
MITTERAKENDAVATE LASTEAEDADE LASTEAIAÕPETAJATE ARVAMUSED
WALDORF-PEDAGOOGIKA KUNSTITEGEVUSTEST JA WALDORF-PEDAGOOGIKA
RAKENDAMISEST KUNSTITEGEVUSTES
bakalaureusetöö

Juhendaja: MA Ave Avalo

Tartu 2019

Resümees

Waldorf-pedagoogika on koolieelses lasteasutuses oluline, kuna see aitab luua keskkonna, kus laps saab olla iseseisev. Bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada Tartu linna ja Tartu maakonna Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaedade lasteaiaõpetajate arvamused Waldorf-pedagoogika kunstitegevustest ja Waldorf-pedagoogika rakendamise kunstitegevustes. Bakalaureusetöös on antud teoreetiline ülevaade Waldorf-pedagoogikast, välja on toodud Waldorf-pedagoogikat rakendava ja mitterakendava lasteaia kunstitegevuste ja õppekavade võrdlus. Andmeid koguti küsitlusega, milles osalesid Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaedade õpetajad. Uuringust ilmses, et suur osa küsitluses osalenutest on kokku puutunud Waldorf-pedagoogika kunstitegevustega. Enamus vastanutest on rakendanud Waldorf-pedagoogikat lasteaia kunstitegevustes alateadlikult, kõige enam on lasteaiaõpetajad kasutanud kunstitegevustes lastele valikuvabaduse andmist. See töövõte on sarnane ka Waldorf-pedagoogikat mitterakendavas lasteaias. Waldorf-pedagoogika rakendamise suurimaks takistamiseks pidasid lasteaiaõpetajad ajapuudust ja kõige motiveerivamaks teguriks Waldorf-pedagoogika rakendamisel Waldorf-pedagoogika temalisi koolitusi.

Võtmesõnad: *Waldorf-lasteaed, Waldorf-pedagoogika, Waldorf-pedagoogikat mitterakendav lasteaed, kunstitegevused.*

Abstract

Waldorf education is important in pre-school education as it allows to create an environment where children can be independent. The goal of the BA thesis is to determine the opinions of non-Waldorf education kindergarten teachers in the City of Tartu and Tartu County on the artistic activities of Waldorf education and the application of Waldorf education in art activities. The thesis provides a theoretical overview of Waldorf education and a comparison of art activities and curricula in Waldorf education and non-Waldorf education kindergartens. The data was collected through a survey conducted among teachers in non-Waldorf education kindergartens. The results show that many of the participants have had an experience with Waldorf education art activities. A majority of the respondents have subconsciously applied Waldorf education in kindergarten art activities, most notably giving freedom of choice to children; this practice is similar in non-Waldorf education kindergartens. Kindergarten teachers found lack of time to be an issue when applying Waldorf education and consider Waldorf education training to be motivating.

Keywords: Waldorf education in kindergarten, Waldorf education, non-Waldorf education kindergarten, art activities

Sisukord

Resümee	2
Abstract	3
Sisukord	4
Sissejuhatus	5
<i>Waldorf-pedagoogika iseloomulikud jooned</i>	6
<i>Kunstitegevused Waldorf-pedagoogikat rakendavas ja mitterakendavas lasteaias</i>	8
<i>Viljandi Waldorf-lasteaia ja Tartu Lasteaed Kröll õppekavade valdkonna Kunst võrdlus</i>	10
Metoodika	11
<i>Valim</i>	11
<i>Mõõtevahendid</i>	11
<i>Protseduur</i>	12
Tulemused	13
Arutelu	20
<i>Lasteaiaõpetajate kokkupuuted Waldorf-pedagoogika kunstitegevustega</i>	20
<i>Waldorf-pedagoogika töövõtted kunstitegevustes</i>	21
<i>Lasteaiaõpetajate arvamused Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste puudustest ja headest külgedest</i>	22
<i>Töö praktiline väärtus</i>	22
<i>Uuringu piirangud</i>	22
Tänu sõnad	24
Autorsuse kinnitus	24
Kasutatud kirjandus	25
Lisa 1	

Sissejuhatus

Koolieelsed lasteasutused rakendavad lisaks koolieelse lasteasutuse riiklikule õppekavale ka alternatiivseid lähenemisi oma õppe- ja kasvatustegevustes (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008). Waldorf-pedagoogika on üks peamistest alternatiivsetest lähenemisviisidest haridusele, mis on ülemaailmselt levinud (Tartu Waldorfkool, s.a.). Waldorf-pedagoogikas on olulisel kohal kunstitegevused ja nende lõimimine õppe- ja kasvatustegevustesse, erinevaid valdkondi õpitakse kunstitegevuste kaudu (Morrison, 2007). Ka Waldorf-pedagoogikat mitterakendavad rakendavad lasteaiaid on üha enam kunstitegevusi lõiminud erinevate valdkondadega (Kivi & Sarapuu, 2005).

Teema on oluline ja aktuaalne, sest üha enam kasutatakse lasteaedades Waldorf-pedagoogikat, et mõista ja toetada last kui indiviidi. Lasteaiaõpetajad rakendavad kunstitegevustes erinevaid töövõtteid, kuid ei ole teada, millised on lasteaiaõpetajate teadmised Waldorf-pedagoogika töövõtetest ja nende rakendamisest kunstitegevustes.

Uuringutest on selgunud, et Waldorf-pedagoogika koolitustel osaleb õpetajaid minimaalselt (Valgepea & Sügis, 2010). Waldorf-pedagoogika kunstitegevused on oma olemuselt hinnanguvabad ja elulähedased (Gustavson, 2004). Waldorf-pedagoogika kunstis on oluline kogemuse kaudu õppimine ja mängimine, et arendada lapse fantaasiat ja kujutlusvõimet (Piibar, 2017), mida võiks rakendada ka Waldorf-pedagoogikat mitterakendavad lasteaiaid, et lastel oleks tänapäeva kiires maailmas pikem lapsepõlv.

Töös antakse ülevaade Waldorf-pedagoogikast, kirjeldatakse Waldorf-pedagoogikat rakendavaid lasteaedu ja neid võrreldakse lasteaedadega, mis ei rakenda Waldorf-pedagoogikat. Krull (2018) toob välja, et üldhariduskoolides on alternatiivpedagoogika võtteid katsetatud, kuid lasteaedade kohta sellekohane info puudub. Varasemalt on Tartu Ülikooli lõputöodes käsitletud Waldorf-pedagoogikat mitmest erinevast vaatenurgast. Näiteks Piibar on uurinud Waldorf-lasteaia õpetajate õpikogemusi erialaste oskuste omanadamisel (Piibar, 2017) ja Leinuse uuring keskendub õpilaste hinnangutele kooli kliimale, enda heaolule ja toimetulekule Waldorf- ja tavakoolide võrdluses (Leinus, 2013). Waldorf-pedagoogikas kasutatavate kunstitegevuste rakendamist tavalasteaedades autori teada varasemalt uuritud pole.

Bakalaureusetöö uurimisprobleemiks on vähene informatsioon Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaedade õpetajate teadmistest Waldorf-pedagoogika töövõtete rakendamise võimaluste kohta.

Bakalaureusetöö töö eesmärgiks on välja selgitada Tartu linna ja Tartu maakonna Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaedade lasteaiaõpetajate arvamused Waldorf-pedagoogika kunstitegevustest ja Waldorf-pedagoogika rakendamises kunstitegevustes.

Eesmärgist lähtuvalt koostati bakalaureusetöö uurimisküsimused:

1. Millised on Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaedade lasteaiaõpetajate kokkupuuted Waldorf-pedagoogika kunstitegevustega ja millised on kokkupuudet soodustavad ja takistavad tegurid?
2. Milliseid Waldorf-pedagoogika kunstitegevustes kasutatavaid töövõtteid on Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaedade lasteaiaõpetajad rakendanud teadlikult või alateadlikult?
3. Millised on Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaedade lasteaiaõpetajate arvamused Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste puudustest ja headest külgedest?

Waldorf-pedagoogika iseloomulikud jooned

Steiner- ehk Waldorf-pedagoogika rajajaks on Austrias sündinud Rudolf Steiner (1861-1924) (Wilkinson, 2006). Steineri rajatud Waldorf-pedagoogika on alternatiiv tavapedagoogikale. Waldorf-pedagoogika eesmärgiks on luua võimalus kogeda survestamata lapsepõlve olemust koolieelses eas, pakkuda turvalist ja rahulikku keskkonda, kus lapsel on võimalik arendada loovust, sotsiaalsust, kognitiivsust ja emotsionaalsust (Nicol, 2016). Rudolf Steiner pidas oluliseks nii õpetuse lähtumist indiviidist ja õpetamist kui ka koostööd õpetaja ja õppija vahel, jättes tagaplaanile traditsioonid (Saßmannshausen, 2003). Rudolf Steineri lähenemist kasvatusedustele nimetatakse antroposoofiaks, mille põhiideeks on pedagoogika areng inimese teadmisel iseendast (Lukk, 1991).

Rudolf Steiner rajas esimese Waldorf-kooli 1919. aastal Saksamaal Stuttgartis (Lukk, 1991). Esimese Waldorf-kooli erinevus teistest koolidest seisnes uuenduslikus sisus ja vormis, mida rakendati kasvatuses ja õppetöös. Esimest Waldorf-kooli iseloomustab ühtlusekool, sest Waldorf-kool oli esimene tervikkool, mis oli mõeldud lastele, kes olid pärit igat tüüpi ühiskonnakihtidest (Kranich, 1991). Waldorf-koolis ei pandud lastele hindeid, vaid kooliaasta lõpus anti tunnistus, kus kirjeldati lapse panust, oskusi ja küpsust, hinnete vältimisega üritati vähendada lastes stressi (Wilkinson, 2006).

Waldorf-koole ja Waldorf-lasteaedu võib leida kogu maailmast. Ülemaailmse Waldorf-pedagoogika arengu aluseks on lastevanemate suurem teadlikkus kasvatuses ja haridusametuse ülesannetest (Kranich, 1991). Saksamaa, Rootsi, Holland ja USA on riigid, kus on enim Waldorf-koole ja Waldorf-lasteaedu, 2017. aasta seisuga on maailmas kokku

1092 Waldorf-kooli 64-s riigis ja 1857 lasteaeda 70-s riigis (Waldorf World List, 2017). Eestis on 10 Waldorf- ja eripedagoogilist kooli ning 11 Waldorf-lasteaeda, mis kõik järgivad Waldorf-pedagoogika põhimõtteid (Waldorfkool – alternatiiv või haridussüsteemi loomulik osa, 2012).

Eestis alustati Waldorf-koolide rajamist 1989. aastal kodanikualgatusena, sest lapsevanemad ei olnud rahul tavakooli haridussüsteemiga (Valgepea & Sügis, 2010). 1990. aasta septembrikuus avati Eestis kolm esimest Waldorf-kooli, mis asusid Rosma külas, Tartus ja Tallinnas (Valgepea & Sügis, 2010). 1998. aastal võeti lastevanemate soovil suur hulk lapsi välja Waldorf-pedagoogikat rakendavatest lasteaedadest ja koolidest negatiivse meediakuvandi tõttu (Waldorfkool – alternatiiv ..., 2012). Tänapäeval on Eestis Waldorf-koolid Keilas, Viljandis, Tartus, Tallinnas, Rakveres, Pärnus, Rosma külas ja Raasiku vallas. Waldorf-lasteaiad asuvad Viljandis, Parksepas, Tartus, Tallinnas, Pärnus, Rosma külas, Rakveres ja Raasiku vallas (Waldorfkool – alternatiiv..., 2012). Waldorf-pedagoogika alaseid seminare lasteaiaõpetajatele korraldatakse Eesti vabade Waldorfkoolide ja -lasteaegade ühenduses (Tartu Waldorfpedagoogika Seminar, s.a.).

Koolieelsel ajal on oluline tähendus laste kunstitegevuse arengule. Juske (2004) toob välja, et selleks, et lapsel oleks võimalus end väljendada, on tal vaja paberit, värve, plastiliini või savi. Kunstitegevused toetavad koolieelse lapse üldist arengut, arendavad minapilti, õpetavad tundma ümbritsevat maailma ning aitavad omandada uusi kogemusi (Kivi & Sarapuu, 2005). Kui lapsed saavaid ise teha otsuseid, valida erinevaid materjale ja vahendeid, siis see arendab lapses rahulolutunnet ja enesekindlust (Hornáčková, 2016). Õpetajal ei ole vaja õpetada lapsi kunsti looma, pigem on õpetaja roll suunata, tähtis on anda lapsele võimalus luua kunsti ning arutleda selle üle, milleks kunstitegevusi rakendatakse (Vahter, 2008). Waldorf-pedagoogikas on õpetaja eeskujuks ja sellest lähtuvalt eeldab lasteaiaõpetaja töö pidevat refleksioon (Von Kügelgen, 1994; Steiner, 2000). Lasteaiaõpetajad kogevad stressi, mis tekib õppekava täitmisel (Laur, 2018), stressi aitab maandada õpetaja meditatiivne praktika ja kunstitegevused, mis on omased Waldorf-pedagoogikas (Wesentliche Merkmale der Steiner-/Waldorfpädagogik für die ersten sieben Lebensjahre, 2014).

Waldorf-pedagoogika läheneb loovalt õppe- ja kasvatustegevustesse, kasutades kunstitegevusi osana igapäevases õppetöös. Inglismaal toimunud uuringus selgus, et Waldorf-lasteaia lapsed on kunstitegevustes tugevamad kui Montessori või tavalasteaia lapsed (Cox & Rowlands, 2000). Cox ja Rowlands (2000) töid välja, et Waldorflasteaias on laste kunstitööd suuremalt ja värvilisemalt kujutatud kui tavapedagoogikas. Waldorf- ja tavalasteaia

kunstitegevusi on uurinud ka Rose ja Jolley (2016), kes oma uurimuses leidsid, et Waldorf-pedagoogikas kujutavad lapsed kunstitöid realistlikumalt kui tavapedagoogikas.

Waldorf-pedagoogika õppekava keskendub praktiliste oskuste õppimisele. Rudolf Steiner arvas, et käeline tegevus peaks olema mitmekülgne ja lastel peaks olema kogemus erinevate materjalide kasutamise kohta (Steiner, 2004).

Koolieelsest eest alates õpetatakse lastele kudumist, õmblemist, kokkamist, aiatööd ning puu- ja metallitööd, mis tasakaalustavad akadeemilisi õppeaineid ning võimaldatakse lastel tegevuste vahel vaba mängu (Carnie, 2017).

Erinevaid valdkondi õpitakse lauldes, lugusid jutustades, näidendit läbi mängides ja kunstitegevusi tehes (Nicol, 2016). Näiteks korrutustabelit lauldakse või tehakse liigutuste kaudu, tähestiku õppimisel kasutatakse pilti, kus pildil olevast võetakse välja abstraktselt teatud tähekuju meenutavad objektid, millele antakse tähe nimetus (Carnie, 2017).

Kirjutamise asemel maalivad ja joonistavad lapsed tähti (Steiner, 2004). Oluline on see, et Waldorf-pedagoogikas on kunstitegevused osa igapäeva õppetööst ja lõimitud iga valdkonnaga (Morrison, 2007).

Kunstitegevused Waldorf-pedagoogikat rakendavas ja mitterakendavas lasteaias

Waldorf-lasteaia kunstitegevuste ajal ei tohi segada ega anda hinnanguid lapse tööle, valmis kunstitöö põhjal ei tohi küsida lapse käest, mida ta oma töös kujutas, kuna koolieelses eas laps ei oska oma tundeid ja mõtteid sõnastada (Gustavson, 2004). Lapsele on antud võimalus valida erinevate materjalide vahel, millest ta soovib oma kunstitöö teha (Von Kügelgen, 1994).

Waldorf-lasteaias on maalimise eesmärgiks õpetada lastele tunnetama värvide omadusi, mõju ning anda lastele kogemus värvide segamisest, kus maalimises kasutatakse kolme põhivärvi – sinist, punast ja kollast (Gustavson, 2004). Materjalina on A3 valge paber, kasutuses on suured laiad ja pehmed pintslid, topsikud värvide segamiseks ja veeklaasid, 3-4-aastased lapsed segavad ise värve ja 5-6-aastased lapsed osalevad materjalide ja vahendite ettevalmistamisel, maalilaudade koristamisel, topsikute pesemisel ning vahendite ja materjalide tagasi asukohta paigutamisel (Von Kügelgen, 1994).

Waldorf-lasteaia maalimisele eelneb õpetaja poolt lühikese loo või viisi esitamine. Lapsed panevad silmad kinni, käed seljataha ning avavad silmad siis, kui õpetaja annab neile kätte pintsli (Gustavson, 2004). Õpetaja maalib oma kunstitööd samaaegselt kui lapsed maalivad oma kunstitööd (Von Kügelgen, 1994).

Voolimine mesilasvahaga on Waldorf-lasteaias koolieelsetele lastele huvipakkuv mänguline kunstitegevus (Nordlund, 2013). Waldorf-lasteaias on võimalik lastel igal ajahetkel kätte saada mesilasvaha, mis on looduslike värviainetega värvitud korduvkasutatav materjal ning sobib koolieelses eas olevatele lastele (Gustavson, 2004).

Waldorf-pedagoogikas on meisterdamine ja käsitöö koolieelses eas veel mäng, matkimine, loomine ja katsetamine, kus meisterdatakse mängu käigus, kasutades erinevaid tehnikaid, mida lapsed on täiskasvanult õppinud, näiteks punumine, sidumine, niidi ja nõela kasutamine (Gustavson, 2004). Lapsed teevad kunstitööd looduslikest materjalidest nagu õie- ja puulehted, kuuseokkad ja heinakõrred, puupinnud, puuviljakooresid ja seemned, liiv, kivi ja muld ning talviti lumi (Von Kügelgen, 1994). Rohhtaimedest, okstest ja muust meisterdatakse nukke ja loomi (Gustavson, 2004).

Waldorf-pedagoogikat mitterakendav lasteaed ehk tavalasteaed toetab kunstitegevuste integreerimist erinevate õppevaldkondadega, kus kunstitegevuste ajal küsib õpetaja lapse töö kohta erinevaid küsimusi selle kohta, mida laps kujutab ja milliseid emotsioone see väljendab, õpetaja annab lastele valikuvabaduse erinevate materjalide valimisel (Kivi & Sarapuu, 2005).

Waldorf-pedagoogikat mitterakendavas lasteaias kasutatakse enamasti tänapäevaseid kunstivahendeid: maalimisel kasutatakse guaššvärve ja vesivärve, maalimiseks kasutatakse suurt paberit ja võimalikult suurt pintslit (Kivi & Sarapuu, 2005).

Voolimisel kasutab Waldorf-pedagoogikat mitterakendav lasteaed plastiliini, savi, soolatainast ja küpsetamiseks mõeldud tainast ning valmistatakse ka ise voolimismasse, millest lapsed meisterdavad erinevaid kujusid, mida on hiljem võimalik vaadelda (Kivi & Sarapuu, 2005).

Waldorf-pedagoogikat mitterakendavas lasteaias on meisterdamise ja käsitöö eesmärgiks lastele tutvustada isetehtud esemete kasutusala (Nugin & Õun, 2017). Näiteks tehakse etenduse jaoks nukke ja meisterdatakse maske, töövahendid ja materjalid laotatakse põrandale, et lastel oleks hea valida endale sobivad vahendid (Kivi & Sarapuu, 2005). Kasutuses on erinevad looduslikud materjalid nagu liiv, puuoksad, käbid, muld, puulehed ja puukoor ning kasutatakse uut meediat, kus lastele antakse võimalus teha fotosid, filme ja reklaame kunsti loomiseks (Kivi & Sarapuu, 2005).

Waldorf-pedagoogikat rakendava ja mitterakendava lasteasutuse kunstitegevused erinevad esmalt selles osas, et Waldorfpedagoogikas ei tohi lapse kunstitöö tegemise ajal küsida küsimusi kunstitöö kohta, Waldorfpedagoogikat rakendavas lasteaias küsitakse lapse käest, mida ta kujutab (Gustavson, 2004; Kivi & Sarapuu, 2005). Waldorfpedagoogikas antakse lastele maalimise jaoks kolm primaarvärvi, aga Waldorfpedagoogikat

mitterakendavas lasteaias ei ole välja toodud kindlaid värve (Gustavson, 2004). Waldorf-pedagoogikas on voolimisel kasutusel mesilasvaha, mitterakendavas lasteaias pole mesilasvaha kasutamine teoorias leitav (Nordlund, 2013). Erinevus on ka see, et Waldorf-pedagoogikat mitterakendavas lasteaias on kasutusel uus meedia, kus luuakse virtuaalset loomingut, Waldorf-pedagoogikas seda pole (Kivi & Sarapuu, 2005).

Waldorf-pedagoogikat rakendava ja mitterakendava lasteasutuse kunstitegevused on sarnased, kuna mõlemad kasutavad erinevates valdkondades kunstitegevuste lõimimist (Morrison, 2007; Kivi & Sarapuu, 2005). Nii waldorflasteaed kui Waldorf-pedagoogikat mitterakendav lasteaed kasutavad meisterdamisel ja käsitööd tehes looduslikke materjale ning annavad lastele valikuvabaduse erinevate materjalide vahel, kus peale valmismeisterdatud või -voolitud esemeid kasutatakse neid mängus või etenduses (Gustavson, 2004; Kivi & Sarapuu, 2005).

Viljandi Waldorf-lasteaia ja Tartu Lasteaed Kröll õppekavade valdkonna Kunst võrdlus

Viljandi Waldorf-lasteaed rakendab oma õppe- ja kasvatustegevustes Waldorf-pedagoogikat ja Tartu Lasteaed Kröll ei rakenda oma õppe- ja kasvatustegevustes Waldorf-pedagoogikat (Tartu Lasteaed Kröll õppekava, 2017; Viljandi Waldorflasteaed õppekava, 2014).

Viljandi Waldorf-lasteaia ja Tartu Lasteaed Krõlli õppekava valdkond Kunst erinevus oli selles, et Viljandi Waldorf-lasteaias olid toodud välja nõuanded pedagoogile ja kunstitegevuste eesmärgid, mis ei olnud leitavad Tartu Lasteaed Kröll õppekavas (Tartu Lasteaed..., 2017; Viljandi Waldorf-lasteaed..., 2014). Õppe- ja kasvatustöö eesmärgid olid mõlema lasteaia õppekavas, lähtudes koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast (Koolieelse lasteasutuse..., 2008). Viljandi Waldorf-lasteaia ja Tartu Lasteaed Krõlli õppekavades olid toonud välja valdkonna Kunst eeldatavad tulemused, Krõlli õppekavas oli eraldi välja toodud õpieesmärgid ja need ka lahti seletatud (Tartu Lasteaed..., 2017; Viljandi Waldorflasteaed..., 2014).

Metoodika

Uurimuse eesmärgiks on välja selgitada Tartu linna ja Tartu maakonna Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaegade lasteaiaõpetajate arvamused Waldorf-pedagoogika kunstitegevustest ja Waldorf-pedagoogika rakendamise kunstitegevustes. Käesolev bakalaureusetöö põhineb kvantitatiivsel uurimisviisil, mille uurimisinstrumendiks oli veebipõhine küsimustik, kus olid kinnised küsimused ja kus vastajatel oli võimalik täpsustada oma vastuseid.

Valim

Valimi valikul lähtuti bakalaureusetöö eesmärgist, millest tulenevalt rakendati ettekavatsetud valimit, kuhu kuulusid kindlatele kriteeriumitele vastavad isikud (Õunapuu, 2014).

Kriteeriumiteks olid Tartu linn ja Tartu maakond ning lasteaiaõpetaja pidi töötama Waldorf-pedagoogikat mitterakendavas lasteaias. Digitaalne küsimustik saadeti 54 Waldorf-pedagoogikat mitterakendavasse lasteaeda Tartu linnas ja Tartu maakonnas. Autor saatis lasteaedadesse kordusteate, kui vastanuid oli 47. Peale kordusteate saatmist oli vastanud digitaalsele küsimustikule 58 Waldorf-pedagoogikat mitterakendava lasteaia lasteaiaõpetajat. Küsimustikule vastajaid teavitati anonüümsuse tagamisest, millest lähtuvalt ei küsitud küsitluses osalenutel isiklikke andmeid.

Mõõtevahend

Andmeid koguti autori koostatud küsimustikuga Waldorf-pedagoogikat mitterakendavatele lasteaiaõpetajatele (vt Lisa 1). Autor koostas küsimustiku *Google Drive*-i keskkonnas kuna puudus varasem küsimustik, mis oleks selle bakalaureusetöö eesmärgiga sobinud.

Küsimustiku koostamisel lähtus autor töö teoreetilisest osast. Küsimustikus oli kokku 11 küsimust, millest 4 olid taustandmete küsimused, kus koguti andmeid vastajate soo, vanuse ja haridustaseme kohta. Põhiküsimusi oli kokku 7, neis paluti küsitluses vastajatel valikvastustena märkida üks kuni mitu varianti, et saada teada milline on lasteaiaõpetajate kokkupuude Waldorf-pedagoogika kunstitegevustega ja milliseid Waldorf-pedagoogika töövõtteid on lasteaiaõpetajad kunstitegevustes rakendanud. Seejärel anti vastajatele võimalus valikvastusena märkida oma teadlikkust Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste rakendamisel. Järgnevalt paluti vastajatel valikvastusena märkida üks kuni mitu varianti, kus saadi teada lasteaiaõpetajate arvamus Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste headest külgedest ja puudustest, takistavatest teguritest ja motivatsioonist. Küsimustikule vastamine oli küsitluses osalenutele vabatahtlik.

Protseduur

Küsimustiku valiidsuse suurendamiseks viidi kõigepealt läbi pilootuurimus. Küsimustiku katsetas Järvamaalt pärit eesti keele õpetaja kelle tööstaažiks on 20 aastat. Küsimustikus tehti parandusi ja seejärel saadeti digitaalsel kujul Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaedade juhtkondadele ja paluti edastada kriteeriumitele vastavatele lasteaiaõpetajatele.

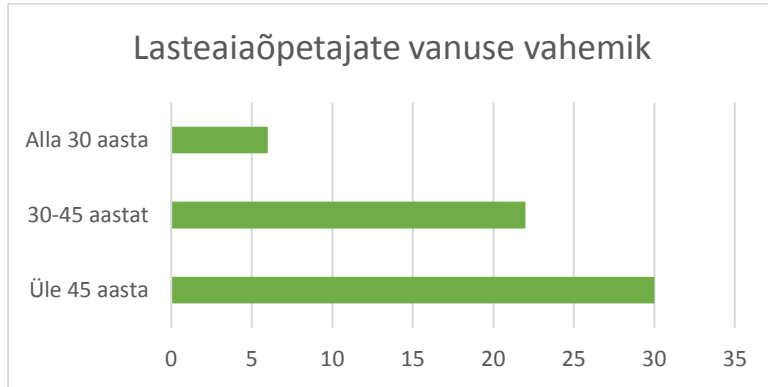
Saadud andmete sisestamisel ja korrastamisel ning jooniste koostamisel kasutati programmi *Microsoft Office Excel 2016*. Seoste leidmiseks vanuse, haridustaseme, takistava teguri ja töövõtte vahel kasutas autor programmi *IBM SPSS 25.0 Statistics*, kus kasutati näitajat Crameri V.

Tulemused

Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaedade lasteaiaõpetajatele suunatud küsimustikuga (vt Lisa 1) koguti andmeid 58 õpetajalt.

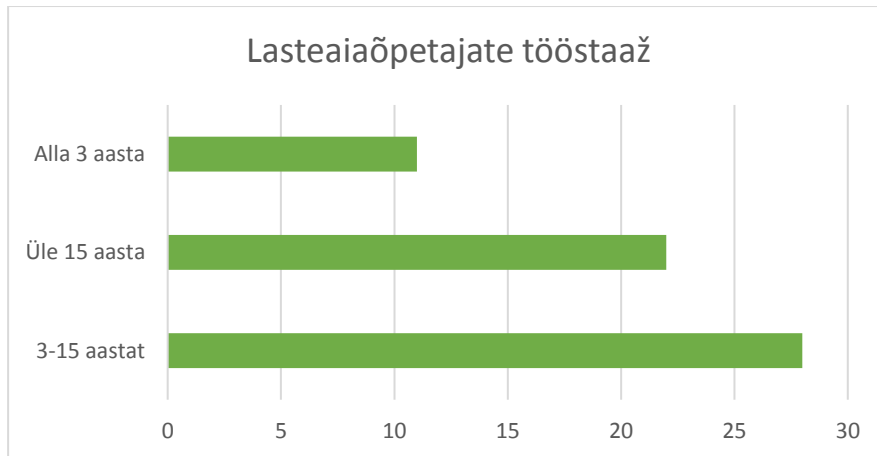
Taustküsimustest selgus osalenute sugu, vanus, tööstaaž ja haridustase.

Kõik küsimustikule vastanud lasteaiaõpetajatest olid naissoost isikud. Küsimustikus vastanud lasteaiaõpetajatest 51,7% olid üle 45 aasta vanused, 37,9% olid 30-45 aastased ja 10,3% olid alla 30 aastased (vt Joonis 1).

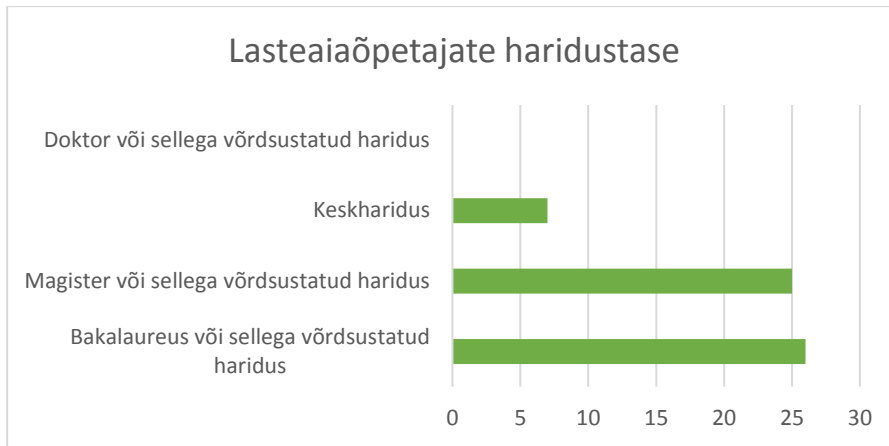
Joonis 1. Lasteaiaõpetajate vanuse vahemik

Küsimustikus vastanud lasteaiaõpetajate tööstaaž oli 48,3% 3-15 aastat, 37,9% üle 15 aasta ja 13,8% alla 3 aasta (vt Joonis 2).

Joonis 2. Lasteaiaõpetajate tööstaaž

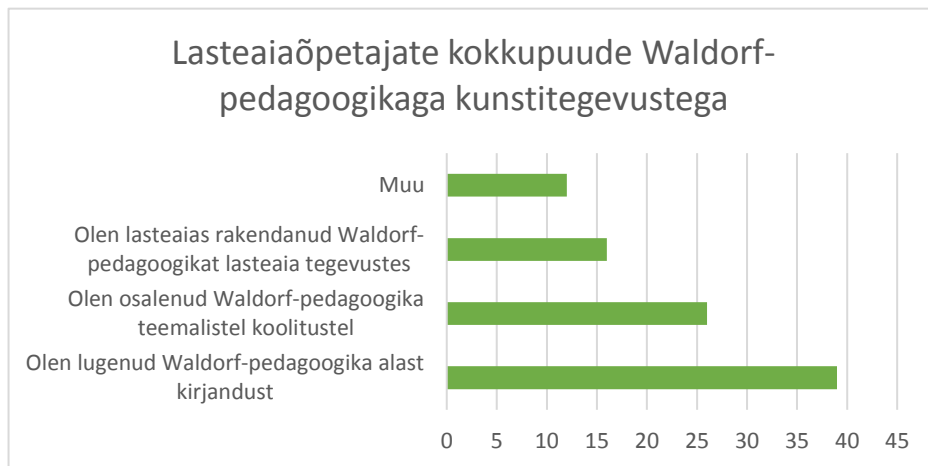
Küsimustikule vastanute haridustase on 26 õpetajal bakalaureus või sellega võrdsustatud haridus, mis on 44,8% küsitluses osalenutest, 25 õpetaja haridustase on magister või sellega võrdsustatud haridus, mis teeb 43,1% küsitluses osalenutest ja 7 õpetajal on keskkharidus, mis teeb 12,1% küsitluses osalenutest (vt Joonis 3).

Joonis 3. Lasteaiaõpetajate haridustase

Põhiküsimustega leiti vastuseid bakalaureusetöö uurimisküsimustele.

Esimene uurimisküsimus oli: millised on Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaedade lasteaiaõpetajate kokkupuuted Waldorf-pedagoogika kunstitegevustega? Küsimustiku vastustest selgus, et lasteaiaõpetajad on kõige rohkem kokku puutunud Waldorf-pedagoogika kunstitegevustega lugedes teooriat. Kõige vähem oli valitud ‘’muu’’ vastuse varianti (vt Joonis 4).

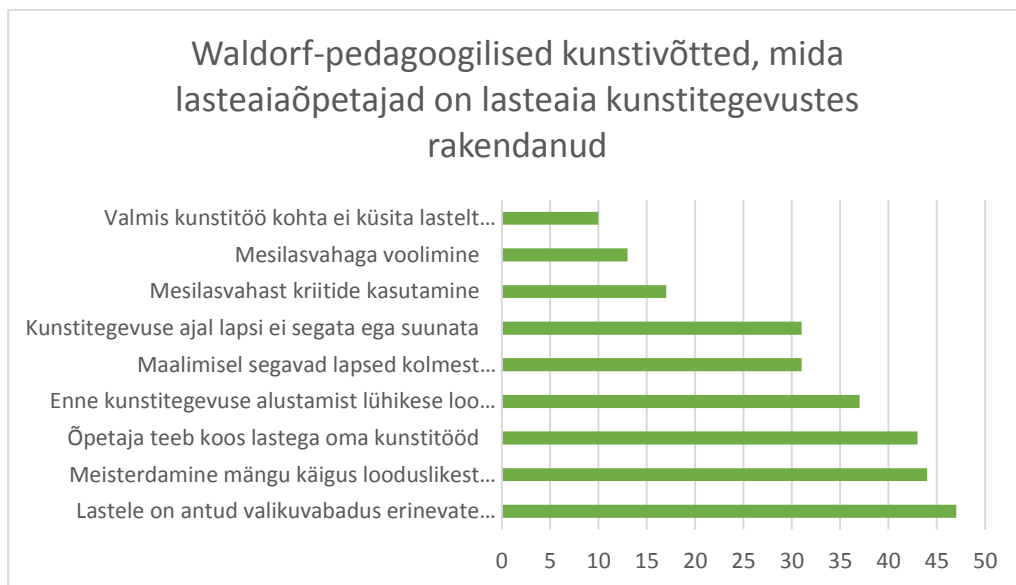

Joonis 4. Lasteaiaõpetajate kokkupuude Waldorf-pedagoogika kunstitegevustega

Waldorf-pedagoogikaga alast kirjandust on lugenud 39 õpetajat, mis on 62,2% küsitluses osalenutest ja Waldorf-pedagoogika teemalistel koolitustel on osalenud 26 õpetajat ehk 44,8% küsitluses osalenutest. Waldorf-pedagoogikat on lasteaias rakendanud 16 õpetajat, mis on 27,6% küsitluses osalenutest ning variant ‘’muu’’ on valinud 12 õpetajat ehk 20,7% küsitluses osalenutest. Variant ‘’muu’’ all toodi lasteaiaõpetajate poolt välja, et ülikoolis on Waldorf-pedagoogika kunstitegevusi lasteaiaõpetajatele tutvustatud ja lasteaiaõpetajad on

käinud praktikal Waldorf-pedagoogikat rakendavas lasteaias. Toodi välja ka see, et ei omata üldse kokkupuuteid Waldorf-pedagoogika kunstitegevustega.

Teine uurimisküsimus oli: milliseid Waldorf-pedagoogika kunstitegevustes kasutatavaid töövõtteid on Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaedade lasteaiaõpetajad rakendanud teadlikult või alateadlikult? Küsimustiku vastustest selgus, et kõige enam on lasteaiaõpetajad rakendanud laste valikuvabadust erinevate materjalide valimisel ja kõige vähem valmis kunstitöö kohta küsimuste mitte esitamist ja mitte suunamist (vt Jooni 5).

Joonis 5. Waldorf-pedagoogilised kunstivõtted, mida lasteaiaõpetajad on lasteaia kunstitegevustes rakendanud

Lastele valikuvabadust erinevate materjalide valimisel on rakendanud 47 õpetajat, mis on 81% küsitluses osalenutest ja mängukäigus looduslikest materjalidest meisterdamist on rakendanud 44 õpetajat ehk 75,9% küsitluses osalenutest. Kunstitöö tegemist, nii et õpetaja teeb koos lastega, on rakendanud 43 õpetajat ehk 74,1% küsitluses osalenutest ja enne kunstitegevuse alustamist lühikese loo või viisi esiamist on rakendanud 37 õpetajat ehk 63,8% küsitluses osalenutest. Maalimisel kolmest põhivärvist värvitoonide segamist laste poolt ja kunstitegevuste ajal mitte laste segamist ja suunamist on rakendanud 31 õpetajat ehk 53,4% küsitluses osalenutest. Mesilasvahast kriitide kasutamist on rakendanud 17 õpetajat ehk 29,3% küsitluses osalenutest, mesilasvahast voolimist on rakendanud 13 õpetajat ehk 22,4% küsitluses osalenutest. Valmis kunstitöö kohta mitte küsimuste esitamist on rakendanud 10 õpetajat ehk 17,2% küsitluses osalenutest.

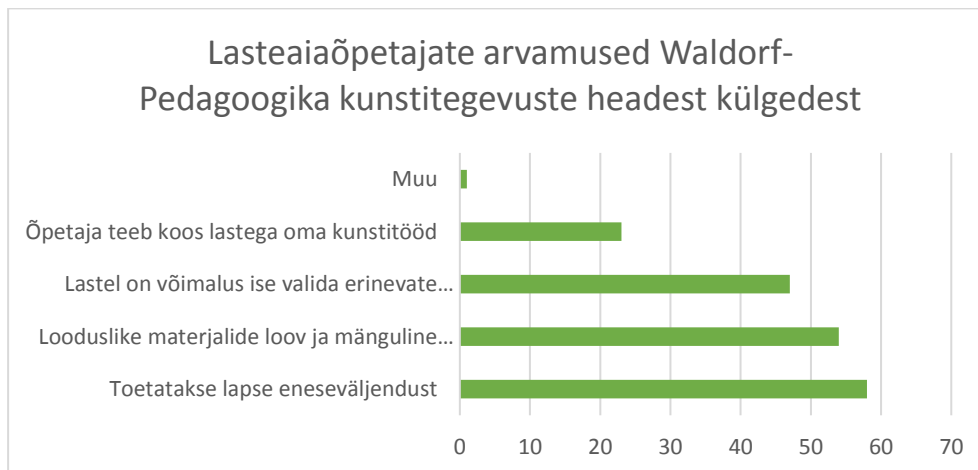
Küsimustiku vastustest selgus, et 34 õpetajat ehk 58,6% küsitluses osalenutest rakendas Waldorf-pedagoogikat kunstitegevustes alateadlikult ja 24 õpetajat ehk 41,4%

küsitluses osalenutest rakendas Waldorf-pedagoogikat kunstitegevustes teadlikult (vt joonis 6).

Joonis 6. Lasteaiaõpetajate teadlikkus Waldorf-pedagoogika rakendamisel kunstitegevustes

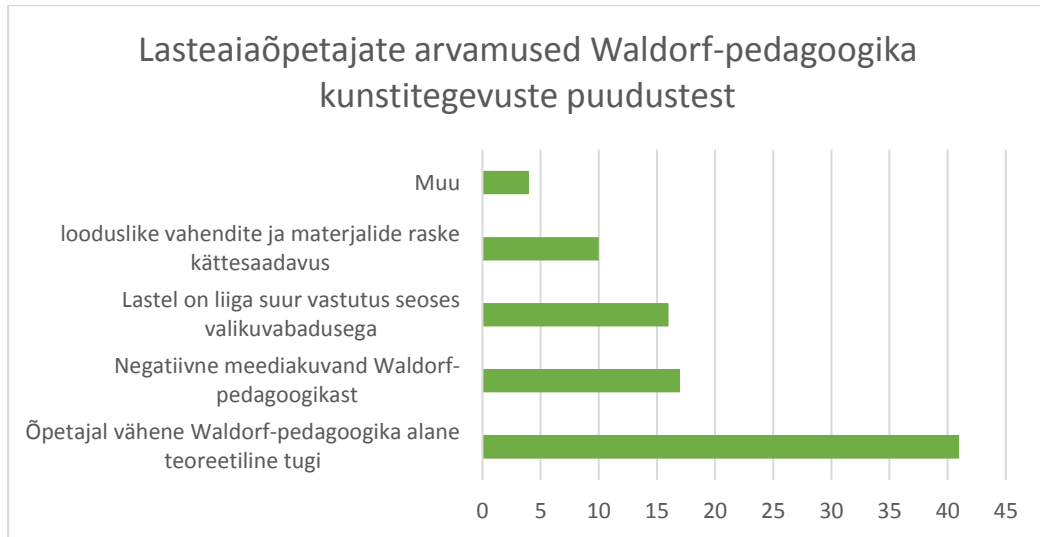
Kolmas uurimisküsimus oli: millised on Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaedade lasteaiaõpetajate arvamused Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste puudustest ja headest külgedest? Küsimustiku vastustest selgus, et kõige enam hindasid lasteaiaõpetajad Waldorf-pedagoogika heaks küljeks lapse eneseväljenduse toetamist ja kõige vähem lapse ja õpetaja samaaegset kunstitöö loomist (vt Joonis 7). Waldorf-pedagoogika puudusteks pidasid lasteaiaõpetajad kõige enam vähest Waldorf-pedagoogika alast teoreetilist tuge õpetajale ja kõige vähem looduslike vahendite ja materjalide rasket kättesaadavust (vt Joonis 8).

Joonis 7. Lasteaiaõpetajate arvamus Waldorf-pedagoogika headest külgedest.

Küsimustiku vastustest selgus, et 58 õpetajat ehk 100% vastajatest arvas, et Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste heaks küljeks on lapse eneseväljenduse toetamine. Looduslike materjalide loovat ja mängulist kasutamist märkis heaks küljeks 54 õpetajat ehk 93,1% küsitluses osalenutest, 47 lasteaiaõpetajat ehk 81% arvas, et Waldorf-pedagoogika

kunstitegevuste heaks küljeks on laste valikuvabadus erinevate materjalide vahel, 23 lasteaiaõpetajat, mis teeb 39,7% küsitluses osalenutest arvas, et Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste heaks küljeks on lapse ja õpetaja samaaegset kunstitöö loomist ja variant ‘’muu’’ valis 1 õpetaja ehk 1,7% küsitluses osalenutest. Variant ‘’muu’’ all toodi välja, et laps jääb Waldorf-pedagoogika kunstitegevustes alati oma loodud kunstitööga rahule.

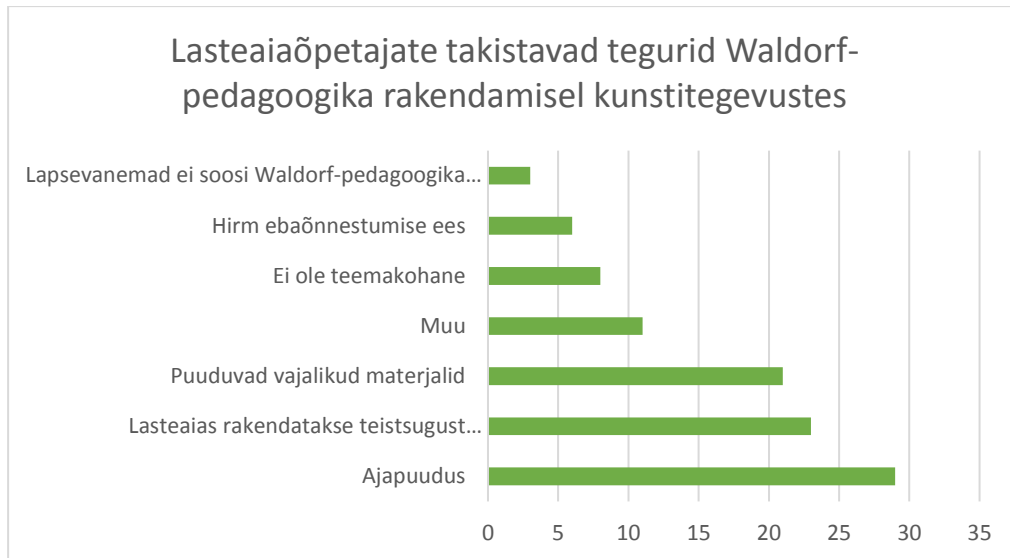

Joonis 8. Lasteaiaõpetajate arvamus Waldorf-pedagoogika puudustest

Küsimustiku vastustes selgus, et 41 õpetajat ehk 70,7% vastajatest arvas, et Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste puuduseks on vähene Waldorf-pedagoogika alane teoreetiline tugi. Waldorf-pedagoogika negatiivset meediakuvandit märkis puuduseks 17 õpetajat ehk 29,3% küsitluses osalenutest, 16 lasteaiaõpetajat ehk 27,6% arvas, et Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste puuduseks on laste liiga suur vastutus seoses valikuvabadusega, 10 lasteaiaõpetajat, mis teeb 17,2% küsitluses osalenutest arvas, et Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste puuduseks on looduslike vahendite ja materjalide raske kättesaadavus ja variant ‘’muu’’ valis 4 õpetaja ehk 6,9% küsitluses osalenutest. Variant ‘’muu’’ all toodi välja, et ei teata Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste puudusi ja Waldorf-pedagoogika kunstitegevustes kasutatakse vähe tänapäevaseid kunstivahendeid.

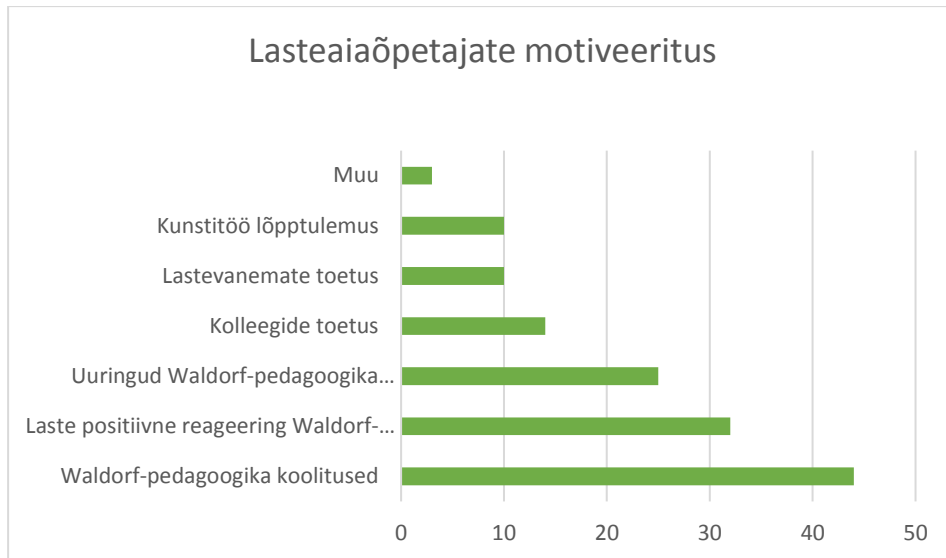
Lisaks olid küsimused küsimustikus esitatud kunstitegevustes Waldorf-pedagoogika rakendamise takistustest ja motiveerimise kohta, et saada põhjalikum ülevaade õpetajate kokkupuutest Waldorf-pedagoogika kunstitegevustega.

Küsimustiku vastustest selgus, et kõige enam on lasteaiaõpetajate takistavaks teguriks Waldorf-pedagoogika rakendamisel kunstitegevustes ajapuudus ja kõige vähem lapsevanemate mitte Waldorf-pedagoogika soosimine (vt Joonis 9). Waldorf-pedagoogika rakendamiseks motiveerib lasteaiaõpetajaid kõige enam Waldorf-pedagoogika alased koolitused. Kõige vähem valiti vastuseks varianti ‘’muu’’ (vt Joonis 10).

Joonis 9. Lasteaiaõpetajate takistavad tegurid Waldorf-pedagoogika rakendamisel kunstitegevustes

Küsimustiku vastustest selgus, et 29 õpetajat ehk 50% küsitluses osalenutest pidasid takistavaks teguriks ajapuudust, 23 õpetajat ehk 39,7% küsitluses osalenutest pidasid takistavaks teguriks seda, et lasteaias rakendatakse teist meetodikat. Vajalike materjalide puudumist pidasid 21 õpetajat ehk 36,2% küsitluses osalenutest takistavaks teguriks. 11 õpetajat ehk 19% küsitluses osalenutest valis ‘’muu’’ vastuse variandi. Vastusevariant ‘’muu’’ all toodi välja, et tööprotsess huvitab väheseid ja vanemad ning kolleegid tahavad näha lõpptulemust. Toodi välja see, et Waldorf-pedagoogika kattub mitte Waldorf-pedagoogikaga, lasteaiaõpetajatel on vähene teadlikkus Waldorf-pedagoogikast ja takistusi Waldorf-pedagoogika rakendamisel kunstitegevustes ei leitud. 8 Õpetajat ehk 13,8% küsitluses osalenutest leidis, Waldorf-pedagoogika rakendamine ei ole teemakohane, 6 õpetajat ehk 10,3% pidasid takistavaks teguriks hirmu ebaõnnestumise eest. 3 Õpetajat ehk 5,2% küsitluses osalenutest pidas takistavaks teguriks lastevanemate mitte Waldorf-pedagoogika soosimist.

Joonis 10. Lasteaiaõpetajate motiveeritus

Küsimustiku vastustes selgus, et 44 õpetajat ehk 75,9% küsitluses osalenutest arvas, et lasteaiaõpetajat motiveerib Waldorf-pedagoogikat kunstitegevustes rakendama Waldorf-pedagoogika alased koolitused. 32 õpetajat ehk 55,2% küsitluses osalenutest arvas, et õpetajat motiveerib laste positiivne hinnang Waldorf-pedagoogika kunstitegevusele. Uuringud Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste positiivsest mõjust lapse kunstioskuse arengule oli 21 õpetaja ehk 36,2% küsitluses osalenutest arvates motiveerivaks teguriks. 14 õpetajat ehk 24,1% küsitluses osalenutest, et motivaatoriks on kolleegide toetus. Kunstitöö lõpptulemust ja vanemate toetust pidast 10 õpetajat ehk 17,2% küsitluses osalenutest motiveerivaks. 3 õpetajat ehk 5,2% küsitluses osalenutest vastas "muu" vastuse variandi. Vastuse variant "muu" all toodi välja, et õpetajaid motiveeriks kunstivahendid ja lasteaia poolne toetus.

Arutelu

Bakalaureusetööle püstitati kolm uurimisküsimust, millele leiti vastused. Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada Tartu linna ja Tartu maakonna Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaedade lasteaiaõpetajate arvamused Waldorf-pedagoogika kunstitegevustest ja Waldorf-pedagoogika rakendamisele kunstitegevusest. Järgnevalt arutelu uurimisküsimuste kaupa.

Lasteaiaõpetajate kokkupuuted Waldorf-pedagoogika kunstitegevustega

Uurimisküsimuseks oli: millised on Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaedade lasteaiaõpetajate kokkupuuted Waldorf-pedagoogika kunstitegevustega ja millised on kokkupuudet soodustavad ja takistavad tegurid?

Waldorf-pedagoogikas on olulisel kohal kunstitegevused ja nende lõimimine õppe- ja kasvatustegevustesse (Morrison, 2007), kuid mitte Waldorf-pedagoogikat rakendavad lasteaiad on üha enam Waldorf-pedagoogika eeskujul lõiminud kunstitegevusi õppe- ja kasvatustegevustega (Kivi & Sarapuu, 2005). Uuringu tulemustes selgus, et üle poolte vastanutest on kokku puutunud Waldorf-pedagoogika kunstitegevustega. Vaid väike osa vastanutest ei oma üldse kokkupuudet Waldorf-pedagoogika kunstitegevustega. Lasteaiaõpetajad on Waldorf-pedagoogika kunstitegevustega kokkupuutunud lugedes teooriat, osaledes koolitustel, rakendades koolieelses lasteasutuses Waldorf-pedagoogikat ja tutvunud nii ülikoolis kui ka praktiliselt olles Waldorf-pedagoogika kunstitegevustega.

Uuringust selgus, et lasteaiaõpetajad pidasid kõige suuremaks takistuseks Waldorf-pedagoogika rakendamisel kunstitegevustes ajapuudust. Ajapuudus võib olla tingitud suurest materjali kogusest, mida lasteaiaõpetajad peavad lastega läbi töötama (Laur, 2018), seetõttu ei jõua lasteaiaõpetajad midagi uut uurida või katsetada.

Töös leiti seos takistava teguri ja õpetaja vanuse kohta. Vanus on nõrgalt positiivselt statistiliselt oluliselt seotud takistusega Waldorf-pedagoogika rakendamisel, kus Waldorf-pedagoogika kunstitegevus ei ole teemakohane ($V=0,333$; $p<0,05$). Teiste vanuste ja takistavate tegurite vahel seoseid ei leitud (Crameri V ; $p>0,05$). Ehk siis mida kõrgem on vanus, seda enam lasteaiaõpetajad pidasid takistavaks teguriks Waldorf-pedagoogika rakendamisel mitte teemakohasust.

Uuringu tulemuste põhjal motiveerib lasteaiaõpetajat kõige enam Waldorf-pedagoogikat kunstitegevustes rakendama Waldorf-pedagoogika alased koolitused. Waldorf-pedagoogika alased koolitused tutvustavad lasteaiaõpetajatele lähemalt töövõtteid ja vahendeid, mida Waldorf-pedagoogikas rakendatakse, et õpetajad saaks oma õppetöös neid

kasutada. Waldorf-pedagoogikat on võimalik lasteaiaõpetajatel õppida Tartu Waldorfpedagoogika seminarides, mida viib läbi Eesti vabade Waldorfkoolide ja- lasteaedade ühendus (Tartu Waldorfpedagoogika..., s.a.).

Waldorf-pedagoogika töövõtted kunstitegevustes

Käesoleva bakalaureusetöö raames läbiviidud küsimustiku tulemused näitasid, et kõige rohkem on küsitluses osalenud rakendanud kunstitegevustes lastele valikuvabaduse andmist erinevate materjalide valimisel. Väiksem osa õpetajatest on rakendanud töövõtet, milles lastelt ei küsita valmiskunstitöö kohta selgitavaid küsimusi. Nii Waldorf-pedagoogikat kui mitte Waldorf-pedagoogikat rakendavas lasteaias annab õpetaja lastele valikuvabaduse erinevate materjalide vahel (Gustavson, 2004; Kivi & Sarapuu, 2005), mis põhjendab saadud tulemust, sest töövõtte on sarnane mitte Waldorf-pedagoogikat rakendavas lasteaias ja Waldorf-pedagoogikat rakendavas lasteaias. Mitte Waldorf-pedagoogikat rakendavas lasteaias küsib õpetaja lapse kunstitöö kohta erinevaid küsimusi selles osas, et mida laps kujutab ja milliseid emotsioone töö väljendab (Kivi & Sarapuu, 2005), kuid Waldorf-pedagoogikat rakendavas lasteaias ei tohi õpetaja lapse käest küsida valmistöö kohta selgitavaid küsimusi, kuna laps ei oska oma tundeid ja mõtteid sõnastada (Gustavson, 2004). See väljendub uurimuse tulemustes, kus antud Waldorf-pedagoogika töövõtet kasutatakse kõige vähem kuna see pole Waldorf-pedagoogikat mitterakendavas lasteaias kasutusel aga on väljatoodud koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (Koolieelse lasteasutuse..., 2008).

Töös leiti seoseid kasutatavate töövõtete ja vanuse ning haridustaseme kohta. Vanus on nõrgalt positiivselt statistiliselt oluliselt seotud töövõtte kasutamisega Waldorf-pedagoogikas, kus maalimisel segavad lapsed kolmest põhivärvist värvitoonid ise ($V=0,339$; $p<0,05$). Teiste töövõtete ja vanuse vahel seoseid ei leitud (Crameri V ; $p>0,05$). Ehk siis mida kõrgem vanus, seda rohkem kasutavad lasteaiaõpetajad töövõtet, kus lapsed segavad kolmest põhivärvist värvitoonid ise.

Haridustase on nõrgalt positiivselt statistiliselt oluliselt seotud töövõtte kasutamisega Waldorf-pedagoogikas, kus enne kunstitegevuse alustamist esitatakse lühike lugu või viis ($V=0,423$; $p<0,05$) ja kus kasutatakse mesilasvahast kriite ($V=0,321$; $p=0,05$). Teiste töövõtete ja haridustaseme vahel seoseid ei leitud (Crameri V ; $p>0,05$). Ehk siis mida kõrgem haridustase, seda rohkem seda töövõtet kasutatakse või vastupidi, mida madalam haridustase, seda vähem kasutakse.

Uuringu tulemuste põhjal üle poolte mitte Waldorf-pedagoogikat rakendavate lasteaedade lasteaiaõpetajad rakendavad oma kunstitegevustes Waldorf-pedagoogikat

alateadlikult, mis näitab, et Waldorf-pedagoogikas ja mitte Waldorf-pedagoogikas on mõned sarnased töövõtted mida lasteaiaõpetajad ei eristata. (Morrison, 2007; Kivi & Sarapuu, 2005).

Lasteaiaõpetajate arvamused Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste puudustest ja headest külgedest

Uuringust selgus, et lasteaiaõpetajad pidasid kõige enam Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste puuduseks vähest Waldorf-pedagoogika alast teoreetilist tuge. Õpetajad tõid puudusena välja veel negatiivse meediakuvandi, mille tippaeg oli 1998. aastal, mil suur hulk lapsevanemaid eemaldas oma lapsed Waldorf-pedagoogikat rakendavast lasteaiast ja koolist (Waldorfkool – alternatiiv ..., 2012). Lisaks toodi välja laste liiga suurt vastutust seoses valikuvabadusega, looduslike materjalide rasket kättesaadavust ja vähest tänapäevaste vahendite valikut. Oli ka õpetajaid, kes ei leidnud Waldorf-pedagoogika kunstitegevustes puudusi.

Uuringust selgus, et lasteaiaõpetajad pidasid kõige enam Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste heaks küljeks lapse eneseväljenduse toetamist. Eneseväljenduse toetamise all peetakse oluliseks õpetaja poolset suunamist ja lapsele võimaluse andmist ise kunsti luua (Vahter, 2008). Uuringus toodi hea küljena välja veel laste valikuvabadus erinevate materjalide vahel, lapse ja õpetaja samaaegset kunstitööd tegemist. Lisaks toodi välja, et Waldorf-pedagoogika kunstitegevustes on laps alati oma kunstitööga rahul kuna lapsele valikute andmine ja lapse enda otsustamine materjali ja vahendite vahel kasvatab lapses rahulolutunnet ja enesekindlust (Hornáčková, 2016).

Töö praktiline väärtus

Bakalaureusetöö võimaldab teadvustada laste arengut soodustavaid Waldorf-pedagoogika kunstitegevustes rakendavaid töövõtteid. Töö tulemuste põhjal saab luua avatuma koostöö Waldorf-pedagoogikat rakendavate ja mitterakendavate lasteaiaõpetajate vahel. Antud töö annab informatsiooni Waldorf-pedagoogikaga tegelevatele isikutele ja Waldorf-lasteaedadele, mida Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaedade õpetajad vajaksid, et kunstitegevustes rohkem Waldorf-pedagoogikat kasutaksid.

Uuringu piirangud

Piiranguna võib välja tuua, et läbiviidud küsimustik hõlmas vaid Tartu linna ja Tartu maakonna Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaedade lasteaiaõpetajaid, mistõttu ei

ole valim piisavalt suur, et teha antud tulemustel mastaapsemaid üldistusi. Teiseks töö piiranguks võib pidada, et osad küsimustikud ei jõudnud sihtgrupini ja tulid tagasi, vähendades seetõttu valimi arvu veelgi. Selletõttu oleks kindlasti oluline edaspidiselt laiendada uuringut suuremale valimile ja viia uuringud läbi ka teistes Eesti maakondades.

Tänuõnad

Täna oma juhendajat Ave Avalo't juhendamise, positiivse töömeeleolu hoidmise ja tagasiside eest. Aitäh Karmen Kalk'ile, kes abistas ja andis nõu andmete analüüsimisel.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Eveli Lattik

20.05.2019

Kasutatud kirjandus

- Carnie, F. (2017). *Alternative Approaches to Education: A Guide for Teachers and Parents*. New York: Routledge.
- Cox, M. V., & Rowlands, A. (2000). The effect of three different educational approaches on children's drawing ability: Steiner, Montessori and traditional. *British Journal of Educational Psychology*, 70, 485-503.
- Gustavson, M. (2004). *Laste aeg – laste aed: alternatiivsed võimalused pedagoogikas*. Tallinn: PreMark.
- Hornáčková, V. (2016). The Impact of Drama Education on Creativity. *World Academy of Science, Engineering and Technology International Journal of Educational and Pedagogical Sciences*, 10 (8), 2975- 2976.
- Juske, A. (2004). *Joonistav laps*. Tallinn: Eesti Kunstiakadeemia.
- Kivi, L., & Sarapuu, H. (Koost.). (2005). *Laps ja lasteaed: lasteaiaõpetaja käsiraamat*. Tartu: Atlex.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2008). *Riigi Teataja I 2008*, 23, 152. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917?leiaKehtiv>
- Kranich, E-M. (1991). *Vabad Waldorf-koolid (Steiner-koolid)*. Tallinn.
- Krull, E. (2018). *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. 3. tr. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Laur, K. (2018). *Õpetajate tööga seotud stress ning selle tekkepõhjused Viljandi ja Pärnu maakonna I-III kooliastme õpetajate hinnangul*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool
- Leinus, I. (2013). *Õpilaste hinnangud kooli kliimale, enda heaolule ja toimetulekule waldorf- ja tavakoolide võrdluses*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Lukk, K. (Koost.). (1991). *Waldorfpedagoogika I osa*. Tallinn: Harjumaa Hariduse Arenduskeskus.
- Morrison, S. G. (2007). *Early Childhood Education Today*. New Jearsy: Pearson Education.
- Nicol, J. (2016). *Bringing the Steiner Waldorf Approach to your Early Years Practice*. London: Routledge.
- Nordlund, C. (2013). Waldorf Education: Breathing Creativity. *Art Education* 66 (2), 13-19.
- Nugin, K., & Õun, T. (2017). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias*. Tartu: Atlex.
- Piibar, A. (2017). *Waldorflasteaia õpetajate õpikogemused erialaste oskuste omandamisel*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Rose, S.E., & Jolley, R.P. (2016). Drawing development in mainstream and Waldorf Steiner schools revisited. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 10 (4), 447-457.

- Saßmannshausen, W. (2003). *Waldorfpädagogik im Kindergarten*. Freiburg: Verlag Herder.
- Steiner, R. (2004). *A Modern Art of Education*. Great Barrington: Anthroposophic Press.
- Steiner, R. (2000). *Lapse kasvatamine vaimuteaduse vaatekohast*. Tallinn: Eesti.
- Tartu Lasteaed Krõll õppekava (2017). Külastatud aadressil
<https://tartukroll.weebly.com/lapsevanemale.html>
- Tartu waldorfkool. (s.a.). Külastatud aadressil <http://waldorfkool.info/page.php?p=387>
- Tartu Waldorfpedagoogika Seminar. (s.a.). *Eesti vabade Waldorfkoolide ja -lasteaedade ühendus*. Külastatud aadressil <http://waldorf-uhendus.ee/seminar>
- Vahter, E. (2008). Kunst (lk 247-255). E, Kikas (Toim). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Valgepea, M. & Sügis, M (Koost). (2010). *Waldorfkoolide hetkeseisust ja arenguvõimalustest*. Tartu. Külastatud aadressil
<http://www.late.ee/sites/default/files/failid/waldorfkoolideuuring1.pdf>
- Viljandi waldorflasteaed õppekava (2014). Külastatud aadressil
<http://www.waldorf.vil.ee/f/files/Lasteaia%20õppekava%20kinnitatud%202014.pdf>
- Von Kügelgen, H. (1994). *Waldorf-lasteaed: artikleid lapsekasvatusest esimesel seitsmel eluaastal*. Tallinn: Librarius.
- Waldorfkool – alternatiiv või haridussüsteemi loomulik osa. (2012). *Eesti vabade Waldorfkoolide ja -lasteaedade ühendus*. Külastatud aadressil
http://waldorf-uhendus.ee/sites/default/files/files/11_waldorfkool_1.nov_ok_0.pdf
- Waldorf World List (2017). *Directory of Waldorf and Rudolf Steiner Schools, Kindergartens and and Teachrt Training Centers worldwide*. Külastatud aadressil
<https://www.freunde-waldorf.de/en/waldorf-worldwide/waldorf-education/waldorf-world-list.html>
- Wesentliche Merkmale der Steiner-/Waldorfpädagogik für die ersten sieben Lebensjahre. (2014). IASWECE. *International Association for Steiner/Waldorf Education*. Külastatud aadressil <http://www.iaswece.org/wp-content/uploads/2016/06/Essential-Characteristics-DE.pdf>
- Wilkinson, R. (2006). *Steinerpedagoogika vaimne aluspõhi: waldorfkoolide olemus*. Tallinn: Valgusesaar.
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikool.

Lisa 1

Küsimustik

Hea koolieelse lasteasutuse õpetaja!

Olen Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava 3. kursuse tudeng Eveli Lattik.

Teen enda bakalaureusetöö raames küsitlust, mis on suunatud Waldorf-pedagoogikat mitterakendava koolieelse lasteaia õpetajale. Minu bakalaureusetöö eesmärgiks on selgitada välja Waldorf-pedagoogikat mitterakendava lasteaia õpetaja teadmised Waldorf-pedagoogika kunstitegevustest ja tövõtetest ja selle rakendamisest lasteasutuses. Küsimustik on anonüümne ja sellele vastamine võtab aega umbes 10 minutit.

Palun vastake järgnevatele küsimustele.

Minuga saab küsimuste korral ühendust võtta e-maili teel

lattik.eveli@gmail.com

Eveli Lattik

1. *Sugu*
 - a. mees
 - b. naine
2. *Milisesse vahemikku jääb Teie vanus?*
 - a. alla 30
 - b. 31-45 aastat
 - c. üle 46
3. *Kui pikk on Teie tööstaaz?*
 - a. alla 3 aasta
 - b. 4-15 aastat
 - c. üle 16 aasta
4. *Milline on Teie haridustase?*
 - a. keskharidus
 - b. bakalaureus või sellega võrdsustatud haridus
 - c. magister või sellega võrdsustatud haridus
 - d. doktor või sellega võrdsustatud haridus

5. *Millised on Teie kokkupuuted Waldorf-pedagoogikaga kunstitegevustega? (Võimalik valida mitu varianti)*

- a. olen osalenud Waldorf-pedagoogika teemalistel koolitustel
- b. olen lugenud Waldorf-pedagoogika alast kirjandust
- c. olen lasteaias rakendanud Waldorf-pedagoogikat lasteaiategevustes
- d. muu

Kui valisite "muu" vastusevariandi, siis palun täpsustage.

6. *Järgnevad töövõtted on kasutatavad Waldorf-pedagoogikas. Palun märkige ära, milliseid Waldorf-pedagoogikas kasutatavaid töövõtteid Te olete enda arvates kunstitegevustes kasutanud? (Võimalik valida mitu varianti)*

- a. lastele on antud valikuvabadus erinevate materjalide valimisel
 - b. mesilasvahast kriitide kasutamine
 - c. enne kunstitegevuse alustamist lühikese loo või viisi esitamine
 - d. mesilasvahaga voolimine
 - e. õpetaja teeb koos lastega oma kunstitööd
 - f. meisterdamine mängu käigus looduslikest materjalidest
 - g. maalimisel segavad lapsed kolmest põhivärvist värvitoonid ise
 - h. kunstitegevuse ajal lapsi ei segata ega suunata
 - i. valmis kunstitöö kohta ei küsita lastelt selgitavaid küsimusi
7. Olen kasutanud eelnevalt mainitud Waldorf-pedagoogika võtteid...
- a. teadlikult
 - b. ma ei teadnud, et need on Waldorf-pedagoogika töövõtted

8. *Millised järgnevatest on Teie arvates Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste head küljed? (Võimalik valida mitu varianti)*

- a. lastel on võimalus ise valida erinevate materjalide vahel
- b. looduslike materjalide loov ja mänguline kasutamine
- c. õpetaja teeb koos lastega oma kunstitööd
- d. toetatakse lapse eneseväljendust
- e. muu

Kui valisite "muu" vastusevariandi, siis palun täpsustage.

9. *Mis on Teie arvates Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste puudused? (Võimalik valida mitu varianti)*

- a. negatiivne meediakuvand Waldorf-pedagoogikast
- b. looduslike vahendite ja materjalide raske kättesaadavus

- c. õpetajal vähene Waldorf-pedagoogika alane teoreetiline tugi
- d. lastel on liiga suur vastutus seoses valikuvabadusega
- e. muu

Kui valisite "muu" vastusevariandi, siis palun täpsustage.

10. Millised takistused on Teil ette tulnud Waldorf-pedagoogika rakendamisel kunstitegevustes? (*Võimalik valida mitu varianti*)

- a. hirm ebaõnnestumise ees
- b. puuduvad vajalikud materjalid
- c. ei ole teemakohane
- d. ajapuudus
- e. lasteaias rakendatakse teistsugust õpetamismetoodikat
- f. lapsevanemad ei soosi Waldorf-pedagoogika kasutamist kunstitegevustes
- g. muu

Kui valisite "muu" vastusevariandi, siis palun täpsustage

11. *Mis motiveeriks Teid rohkem kasutama Waldorf-pedagoogikat töövõtteid kunstitegevuses? (Võimalik valida mitu varianti)*

- a. kolleegide toetus
- b. lastevanemate toetus
- c. Waldorf-pedagoogika koolitused
- d. Kunstitöö lõpptulemus
- e. Uuringud Waldorf-pedagoogika kunstitegevuste positiivsest mõjust lapse kunstioskuse arengule
- f. Laste positiivne reageering Waldorf-pedagoogika kunstitegevustele
- g. Muu

Kui valisite "muu" vastusevariandi, siis palun täpsustage.

Suur tänu vastamise eest!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, _____ Eveli Lattik _____

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose Tartu linna ja Tartu maakonna Waldorf-pedagoogikat mitterakendavate lasteaedade lasteaiaõpetajate arvamused Waldorf-pedagoogika kunstitegevustest ja Waldorf-pedagoogika rakendamise kunstitegevustes

mille juhendaja on _____ Ave Avalo _____

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Eveli Lattik

20.05.2019